

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน
กรณีศึกษา โหล่งฮิมคาว อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่*
SUSTAINABLE INTEGRATED CREATIVE TOURISM DEVELOPMENT: A
CASE STUDY OF LOANG HIM KAO COMMUNITY
SANKAMPHAENG CHIANGMAI

วิลาวรรณ พิศแสวง¹ และ ชนิษฐา ใจเป็ง²

Wilawan Pitsawang¹ and Chanistha Jaipeng²

¹⁻²มหาวิทยาลัยคริสเตียน

¹⁻²Christian University, Thailand

Email: peeup@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา โหล่งฮิมคาว อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีแนวคิดในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น และการจัดการชุมชนที่สร้างสรรค์งานหัตถกรรม ธรรมชาติ ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ความเป็นล้านนา รวมถึงการเปิดชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัสศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวโหล่ง ฮิมคาว ผ่านกิจกรรม workshop และมีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของชุมชน โดยคำนึงถึงความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนโหล่งฮิมคาว ประกอบด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายในประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ ด้านความมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ด้านการจัดการ และ ด้านปฏิสัมพันธ์ที่ดี

* Received 14 October 2023; Revised 14 September 2023; Accepted 29 December 2023

กับภายนอก ส่วนปัจจัยภายนอกที่ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านพื้นฐานทางสังคม ด้านองค์กรภายนอก และด้านการประชาสัมพันธ์

คำสำคัญ: การพัฒนา, การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, โหล่งฮิมคาว

Abstract

This academic paper aims to present sustainable integrated creative tourism development; a case study of Loang Him Kao, San Kamphaeng District. Chiang Mai Province, which is a community with a concept of creative tourism management with a distinctive identity and community management that creates handicrafts, nature, wisdom, art, culture and Lanna identity. Including the opening of the community for tourists to experience art, culture, way of life, and the way of life at the Long Himkow people through workshop activities. To preparation of an determine integrated tourism development plan for sustainable in community, in consideration of the balance for economy, society, culture, environment and co-operation of all relating sectors were recognized to lead to sustainable development. There were 2 main groups of factors that affect the success of tourism management in Loang Him Kao community: internal-factors and external-factors. The internal factors were: good group leader, participation in problem solving, clear structure of organization and good relationships with the others. The external-factors were: support from external organizations and promotion of the activity by mass media.

Keywords: Development, Creative Tourism, Loang Him Kao

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นจุดแข็งที่สุดสำหรับประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งส่งผลดีต่อประชากรในท้องถิ่นของประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศ นอกจากการท่องเที่ยวจะช่วยให้เกิดการสร้างอาชีพและการจ้างงาน การมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวดำเนินไปแบบหลากหลายและเป็นพลวัต (Breugel V. L., 2013) การท่องเที่ยวจึงนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่น่าานาประเทศทั่วโลกให้การยอมรับว่ามีบทบาทสำคัญ เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจโลกในภาพรวม และการท่องเที่ยวยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความอยู่ดีมีสุข ตลอดจนรักษาอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น โดยดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผ่านเครื่องมือการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจะเป็นตัวช่วยสำคัญในการไปสู่เป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แนวโน้มเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีหลากหลายวิธีการ ทั้งนี้ขึ้นกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป บางคนชอบวิถีชีวิตชุมชนเมือง ทำให้เกิดความต้องการท่องเที่ยวที่สามารถสัมผัสถึงความต้องการของจิตใจตนเอง แต่เมื่อเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ พบว่าบางชุมชนยังขาดการบริหารจัดการ ขาดเอกลักษณ์ ขาดการสร้างอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นหรือชุมชน จึงทำให้ขาดความโดดเด่นและความเข้มแข็งของวิถีชุมชน การคงไว้ซึ่งเสน่ห์และความแตกต่างอย่างมีอัตลักษณ์เพื่อตอบโจทย์การท่องเที่ยวนั้น จะเป็นส่วนช่วยให้ประเทศไทยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (พัวิษฐ์ อัครพัฒนกำชัย และคณะ, 2566: 93)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2018) กล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวจากอดีตนั้นมักจะมุ่งเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้และให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยปราศจากการคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่จะตามมาทำให้แหล่งท่องเที่ยวรวมถึงวัฒนธรรมแบบใหม่และบุคคลจากภายนอกท้องถิ่น ทำให้เกิดการเบียดขับคนในท้องถิ่นออกไปจากแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาที่นำมาใช้เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มุ่งแต่จะนำทรัพยากรการ

ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมมาปรับใช้เพื่อเป็นสินค้า ส่งผลให้วัฒนธรรมหรือเหตุการณ์สำคัญของชุมชนนั้นเลือนหายไปจากความทรงจำ ทำให้การท่องเที่ยวถูกมองเป็นสิ่งที่ทำลายระบบการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับท้องถิ่นเป็นหลัก ไม่สามารถสร้างรายได้สู่ท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงเนื่องจากผลประโยชน์ส่วนใหญ่มักจะตกอยู่กับสถานประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวหรือนายทุนเจ้าของแหล่งที่พักอาศัยโดยที่ไม่เลือกใช้แรงงานจากในท้องถิ่น อีกทั้งยังไม่ให้ความสำคัญกับผลผลิตของท้องถิ่น ทำให้การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่สัมพันธ์กับผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น จากปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วนั้นจึงเกิดแนวคิดที่จะส่งเสริมและให้การสนับสนุนให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของท้องถิ่นของตนเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นแนวคิดทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Richards, G. (2010). ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ถือเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ (New Travel Paradigm) ที่มีวิวัฒนาการมาจากวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคของนักท่องเที่ยวทั้งทางด้านความรู้สึกและจิตใจ ที่คาดหวังจะได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่มากขึ้น จากการได้สัมผัสการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เข้าใจคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ รวมทั้งการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต การเดินทางที่มีชีวิตชีวาและความประทับใจมากกว่ารูปแบบเดิม ๆ นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ในปัจจุบันไม่ได้ต้องการเดินทางท่องเที่ยวเพียงเพื่อที่จะพักผ่อนหย่อนใจเช่นยุคที่ผ่านมาเท่านั้น หากต้องการประสบการณ์ใหม่เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพใหม่ ๆ ของตนเอง และเพื่อที่จะนำไปปรับใช้กับชีวิตการทำงานภายหลังจากที่การเดินทางท่องเที่ยวเสร็จสิ้นลง รูปแบบของการท่องเที่ยวแนวใหม่จึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างสำคัญ “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” มุ่งความสนใจเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งเปลี่ยนจากการท่องเที่ยวเพื่อชมสถานที่(พิพิธภัณฑสถาน ราชวัง ตลาด อนุสาวรีย์หรือหาดทราย) หรือ Tangible Cultural Resources มาเป็นให้ความสนใจในทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม (Intangible Cultural Resources) มากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จึงเป็นทางเลือกใหม่ของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และ “นักท่องเที่ยว” เป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับความผูกพัน

ระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ที่เป็นเจ้าของบ้าน โดยเชื่อมั่นว่าการเข้ามาร่วมเรียนรู้ทำกิจกรรม

อันมีคุณค่าของชุมชน ผ่านการซื้อเชิญของชุมชนที่พร้อมสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว จะช่วยให้เกิดความจดจำ ประทับใจอย่างลึกซึ้งถึง “จิตวิญญาณ” ของพื้นที่ของการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Richards, G., & C. Raymond. (2000) ได้ให้นิยามคำว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ขึ้นจากการสัมมนาในปี ค.ศ. 2000 ณ ประเทศนิวซีแลนด์ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้พัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านการมีส่วนร่วมและประสบการณ์การเรียนรู้ มรดกภูมิปัญญาของแหล่งท่องเที่ยว ถือเป็น การส่งเสริมพัฒนาต่อยอด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเติมเต็มความต้องการของผู้มาเยือนเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เพื่อแสวงหาความจริงแท้ในการพัฒนาศักยภาพความคิดสร้างสรรค์ของตนผ่านพื้นที่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว และ Richards, G., & C. Raymond. (2000) กล่าวไว้อีกกว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คือ การท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดความแตกต่างในความเหมือน ทั้งนี้ ชันญวณวีภาค (2559) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไม่ได้ต้องการเพียงความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยว แต่ต้องการมีประสบการณ์กิจกรรมจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีส่วนช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความคิดสร้างสรรค์พัฒนาตนเองจากการเรียนรู้ทักษะจากกิจกรรมในท้องถิ่นที่หลากหลาย สร้างรายได้แก่ชุมชน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนและผู้มาเยือน เช่นเดียวกับ Richards, G. (2005), อรุมา เตพลเสกุล และนาฬิกา กอติภักดิ์ แสงสนิท (2555) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นมุ่งเน้นความจริงแท้ของชุมชน การสร้างคุณค่าจากวิถีชีวิตนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ร่วมกับเจ้าบ้านผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง เมื่อกลับมาอยู่ที่ชุมชนเอง ที่ชุมชนนั้นได้รับประโยชน์ที่เอื้อมาจากการท่องเที่ยวในแง่ของการดำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นสืบไป สิ่งที่ทำนายสำหรับชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือการสร้างมูลค่าและคุณค่าให้กับศิลปวัฒนธรรมและวัตถุที่มีในท้องถิ่นและสามารถทำให้ผู้มาเยือนตระหนักถึงมูลค่านั้น ๆ ว่ามีความแตกต่างจากสินค้าหรือบริการทั่วไปอย่างไร ทั้งนี้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวมักไม่ประสงค์ที่

จะจ่ายค่าสินค้าและบริการในราคาที่แพงขึ้นหากไม่ตระหนักถึงคุณค่าของสินค้าและบริการเชิงสร้างสรรค์ ด้วยเหตุนี้ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงมักถูกโยงใยเข้ากับการ “เล่าเรื่อง” ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้ผู้มาเยือนมีความเข้าใจในเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวที่ตนนั้นมากขึ้น (ภัทรพงศ์ อินทรกำเนต และคณะ, 2553)

ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นกระแสหลักที่สร้างความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้โลกทั้งโลกเล็กลงเชื่อมโยงเป็นระบบเดียวกันภายใต้การพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศ (อารีย์ นัยพินิจ, 2557) ซึ่งโลกาภิวัตน์นี้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จากการท่องเที่ยวแบบดั้งเดิม (Classical Tourism) ในช่วงปี 1950 ยุคเริ่มต้นของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศมุ่งเน้นการใช้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักในการพัฒนาประเทศ การท่องเที่ยวของแต่ละประเทศจึงเน้นนโยบายในการขยายและพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก (Mass Tourism) ภาครัฐและภาคเอกชนต่างมุ่งเน้นในการสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการสร้างเม็ดเงินรายได้เป็นสำคัญจากนโยบายดังกล่าวการท่องเที่ยวในยุคที่ผ่านมาจึงให้ความสำคัญต่อปริมาณนักท่องเที่ยวมากกว่าคุณภาพในการจัดการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการใช้ต้นทุนทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวอย่างเกินตัว ทำให้เกิดผลกระทบทางลบ ต่อประเทศต่างๆ เหล่านั้น การเดินทางท่องเที่ยวตามกระแสความนิยมของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวหรือตัวแหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการรองรับจำกัดทำให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นทรุดโทรมลงอย่างรวดเร็ว นักท่องเที่ยวอาจจะได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ไม่ประทับใจตามที่คาดหวังไว้ เป็นผลให้ไม่กลับมาเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้นอีก (Russo, 2002) ด้วยสาเหตุนี้ การให้ความสำคัญแต่เพียงจำนวนนักท่องเที่ยวอาจจะไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการท่องเที่ยวอีกต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาไม่นาน แต่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าสามารถพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในมิติต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการสร้างประโยชน์สูงสุดจากการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวและเจ้าของชุมชน แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงนับเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative tourism) ที่พัฒนาจากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based tourism) ซึ่งมีพื้นฐานแนวคิดจากทฤษฎี การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) (Suttipisan, 2013) ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กำลังเป็นที่จับตามองของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเนื่องจากคุณสมบัติเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นการเพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว สินค้าหลักคือ ทักษะและประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว เน้นทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ เน้นวัฒนธรรมประจำวัน นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวและเน้นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น (Richards, 2010) จะเห็นได้ว่าการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เป็นการเพิ่มความน่าสนใจของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ทางการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อกรอบแนวคิดและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในหลายประเทศทั่วโลก และก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทานทางการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีที่มาจากปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ กระแสโลกาภิวัตน์และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ความคิดเชิงสร้างสรรค์กับการกำหนดนโยบายสาธารณะ และการเปลี่ยนแปลงชั้นทางสังคมกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (ภูริวัจน์ เดชอุ่ม, 2556) โดยเฉพาะปัจจัยที่หนึ่ง กล่าวคือ จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ส่งผลให้ปัจจุบันมีการเชื่อมโยงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปสู่สังคมความคิดสร้างสรรค์

การนำการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวในประเทศไทยเพื่อพัฒนาและเพิ่มโอกาสการแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ จึงเป็นแนวคิดที่สามารถดำเนินการได้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาระยะหนึ่งแล้วก็ตาม แต่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร เนื่องจากยังขาดความ

เข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ค่อนข้างมาก ประกอบกับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทยยังมีอยู่อย่างจำกัดนั่นเอง (ภูริวัจน์ เดชอุ่ม, 2556) ด้วยเหตุผลนี้ประเทศไทยควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำเสนอเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจ

ประเทศไทยมีจุดประสงค์จะส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วัฒนธรรม โดยการสร้างผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวจากการต่อยอดศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำนาน ความเชื่อ ศรัทธา ศาสนา ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางธรณีสัณฐาน และความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศที่แตกต่างในทุกภาคของประเทศ มีเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์ เพื่อให้เกิดความคุ้มครองและปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา ส่งเสริมการขึ้นทะเบียนและอนุรักษ์จุดหมายปลายทางที่โดดเด่นขึ้นสู่การเป็นจุดหมายปลายทางระดับโลก อันจะนำไปสู่การยกระดับชุมชนขึ้นเป็นจุดหมายปลายทางระดับสากล ซึ่งจะมีการท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาลตลอดทั้งปี มีการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน สัมผัสทุ่งนาป่าเขา เยี่ยมชาวสวน ชาวไร่ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวอาหาร การท่องเที่ยววิถีวัฒนธรรมข้าว เพื่อเลี้ยงกาย และการท่องเที่ยววิถีพุทธ

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ หรือ AGENDA 21 เป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน(Sustainable Development) องค์การสหประชาชาติได้กำหนดข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อใช้แผนปฏิบัติการดังกล่าวเป็นแผนแม่บทโลก เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาในการบรรลุผลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอันจะทำให้คนรุ่นปัจจุบัน และอนาคตมีทรัพยากรธรรมชาติใช้อย่างพอเพียง และสามารถตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตอันจะนำไปสู่ความกินดีอยู่ดี ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงสร้าง

แนวทางปฏิบัติสำหรับกำหนดนโยบายของรัฐบาล และเอกชนในศตวรรษหน้าโดยที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference on Environment and Development: UNCED) ณ กรุงริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 ในการประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมที่มีผู้นำโลกเข้าร่วมมากที่สุดเป็นประวัติการณ์ มีประมุข หัวหน้ารัฐบาล และเจ้าหน้าที่ระดับสูงจาก 179 ประเทศเข้าร่วมในการประชุมแผนปฏิบัติการที่ 21 และได้รับอนุมัติเพื่อใช้เป็นแนวทางให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกนำไปปรับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหา และความจำเป็นในแต่ละท้องถิ่นแนวคิดสำคัญของแผนปฏิบัติการ 21 มีดังนี้

1) สิ่งแวดล้อมเป็นปัญหา และภัยคุกคามต่อมวลมนุษยชาติจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบ และร่วมกันสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน

2) ทำให้คนในสังคมโดยทั่วไปเกิดความรู้ และความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม

3) ประเทศพัฒนาแล้วที่เป็นประเทศอุตสาหกรรม และประเทศกำลังพัฒนาเป็นผู้ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ ขยะ และของเสียที่เป็นอันตราย อีกทั้งยังทำลายทรัพยากรธรรมชาติให้ร่อยหรอลงไปอย่างต่อเนื่อง

4) ประชากรในประเทศกำลังพัฒนาประสบกับปัญหาความยากจน อันเป็นปัจจัยในการทำลายสิ่งแวดล้อมจึงควรร่วมมือกันกำจัดความยากจนโดยสร้างแนวทางแก้ปัญหาความยากจนร่วมกัน

5) จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นของประเทศที่กำลังพัฒนาทำให้ธรรมชาติไม่เพียงพอในการรองรับความต้องการของประชากร จึงต้องมีมาตรการควบคุมประชากร

6) นานาประเทศมีนโยบายในการพัฒนาที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมกับกิจกรรมทางสังคมในทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อผลักดันแนวทาง หรือกลยุทธ์ในการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

7) ทรัพยากรธรรมชาติที่น้อยลง และเสื่อมโทรมลงถือเป็นทุนทางเศรษฐกิจของประเทศไทยด้วย(รุ่งรดิศ เมืองลือ และพยอม ธรรมบุตร, 2560)

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nation World Tourism Organization :UNWTO,2548) “Sustainable Tourism Conceptual Definition” การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมีแนวทางพัฒนาและการจัดการ ซึ่งต้องนำมาใช้กับการท่องเที่ยวทุกรูปแบบในทุกพื้นที่ จุดหมายปลายทาง โดยมีหลักการซึ่งครอบคลุมการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งจะต้องเป็นการพัฒนาที่มีความสมดุลของทุกด้านดังกล่าว เพื่อประกันความยั่งยืนระยะยาว การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนเสียทุกฝ่าย ตลอดจนผู้นำทางการเมืองที่เข้มแข็งที่จะประกันการมีส่วนร่วมที่กว้างขวาง และมีการตกลงมีความคิดร่วมกัน การก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการที่ต้องทำต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ และจำเป็นต้องมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นระหว่างพัฒนาตลอดจนนำแนวทางแก้ไขผลกระทบ และมาตรการเพื่อป้องกันผลกระทบมาประยุกต์ใช้ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องให้ความสำคัญพึงพอใจในระดับสูงแก่นักท่องเที่ยว โดยปลูกจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวให้ร่วมสร้างความยั่งยืนของการท่องเที่ยว

ซึ่งสอดคล้องกับ พยอม ธรรมบุตร (2560) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือการพัฒนาซึ่งนำผลกระทบทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มาพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยไม่ลืมพิจารณาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว นักธุรกิจ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมและชุมชนเจ้าบ้านของแหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืนยาว

จากนิยามข้างต้นสามารถสรุปแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นแนวคิดการท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้น

ได้ก็คือเมื่อ มีผู้เกี่ยวข้องดังนี้ คือหน่วยงาน ภาครัฐ (Government) หน่วยงานภาคเอกชน (Business) นักท่องเที่ยว (tourist) ประชาชนท้องถิ่น (Community) และแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) ซึ่งกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเหล่านี้จะต้องมีการจัดการโดยตั้งแต่การวางแผน การร่วมมือและการบริหารการจัดการ เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โหล่งฮิมคาว

จังหวัดเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนมาโดยตลอด โดยมุ่งเน้นพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ยังคงรักษาจุดเด่นในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และการรักษาสิ่งแวดล้อม มีการนำเอาเอกลักษณ์ของคนในชุมชนที่ชื่นชอบ และใช้ชีวิตประจำวันแบบเนิบช้า (Slow Life) รักในธรรมชาติและงานศิลปหัตถกรรม มาสร้างสรรค์เป็นผลงานหัตถกรรมให้ได้ รับชมและเลือกซื้อ ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมที่สื่อถึงเรื่องราววิถีชุมชน ประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ เช่น งานผ้า ดิน ไม้ ไม้ และวัสดุเหลือใช้ในชุมชน

อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่มีวิถีชีวิตแบบสงบ เรียบง่าย มีอัตลักษณ์ชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านสถานที่ท่องเที่ยว ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม กลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงผลิตภัณฑ์ชุมชนสินค้าโอท็อป และยังมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายทางธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งทรัพยากรที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์

“โหล่งฮิมคาว” คือ ชุมชนงานคราฟต์ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เกิดขึ้นจากการที่ ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ ชักชวนเพื่อนฝูงและพี่น้องที่มีใจรักงานฝีมือ ศิลปะ ชีวิตแบบ ช่างไม้ และวัฒนธรรมล้านนา มาสร้างหมู่บ้านและเปิดบ้านเป็นร้านขายผลิตภัณฑ์ของตน ทั้งนี้ บ้านภายในชุมชนเป็นบ้านที่มีอัตลักษณ์และกลิ่นอายแบบล้านนา มีต้นไม้ม มีการออกแบบที่น่าสนใจ และแต่ละหลังต้องมีเอกลักษณ์ของเจ้าของ โดยมีสโลแกนว่า “เดินช้า ๆ กินช้า ๆ ซื้อ ช่างช้า ๆ อยู่จำกันม่วน ๆ” ซึ่งได้มาจากลักษณะพิเศษของชุมชนที่เป็นที่อยู่อาศัยด้วย ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สงบ อยู่กันแบบเครือญาติ ปรึกษาหารือกัน และยังเป็นชุมชน 3 ธรรมคือ หน้าปากซอยมีวัดศรีมารามเป็น “ธรรมะ” คนในชุมชนรักต้นไม้ อยากให้ชุมชนเป็น

พื้นที่สีเขียว ก็คือ “ธรรมชาติ” และธรรมชาติ 3 คือ “ศิลปะและวัฒนธรรม” ดังที่กล่าวมาข้างต้น โหล่งฮิมควา เป็นจุดหมายปลายทาง (Destination) ที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นอย่างยิ่งแห่งหนึ่งในอำเภอสันกำแพง เป็นชุมชนศิลปะเล็กๆขายสินค้าพื้นเมืองและงานกราฟฟิค ตั้งอยู่ที่บ้านมอญ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และยังเป็นย่านสร้างสรรค์ที่เกิดจากการรวมตัวกันของเพื่อนศิลปินและเจ้าของแบรนด์ผ้าระดับโอท็อปที่หลงรักในงานหัตถกรรม ธรรมชาติ ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ความเป็นล้านนา แบ่งสรรปันพื้นที่ของตัวเองเพื่อสร้างเรือนล้านนาเป็นบ้านอยู่อาศัย เป็นหน้าร้านค้าขายผลิตภัณฑ์ และอยู่ร่วมกันฉันทน์ครอบครัว ที่อยากแบ่งปันศิลปวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์งานฝีมือต่าง ๆ โดยเปิดเป็นร้านค้าหลากหลาย ทั้งงานฝีมือ ผ้ามัดย้อม ผ้าทอ กระเป๋า เครื่องประดับ ร้านกาแฟ ร้านอาหาร รวมทั้งยังมีกิจกรรม workshop โดยได้รับการสนับสนุนให้มี กาดต๋อนยอน กาดที่รณรงค์ให้ใช้ชีวิตแบบไม่เร่งรีบ พุดจากกันม่วน ๆ เป็นการเปิดชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัสศิลปะวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวโหล่งฮิมควา รวมทั้งซื้อหาของฝากในราคาย่อมเยาร่วมแบบมีสไตล์

ชุมชนโหล่งฮิมความีความโดดเด่นเรื่องการผลิตผ้าฝ้าย ได้มาตรฐานรางวัลชนะเลิศ GI ซึ่งกล่าวได้ว่าผ้าฝ้ายเป็นสินค้าเด่นที่เป็นเอกลักษณ์หาได้เฉพาะถิ่นเท่านั้น และการันตีด้วย GI (Geographical Indication) ตราสัญลักษณ์ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาออกให้แก่ผู้ผลิตสินค้า เพื่อรับรองว่าเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ ย่อมสร้างความเชื่อถือในด้านมาตรฐานสินค้า โดยการผลิตจะเป็นแบบพื้นบ้านดั้งเดิมนำมาประยุกต์ผสมผสานเข้ากับแฟชั่นดีไซน์ของคนรุ่นใหม่ ลักษณะของบ้านเรือนส่วนใหญ่เน้นการออกแบบเป็นแบบล้านนา เพื่อเป็นการสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชน โดยทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ เวลา 09.00-14.00 น. ทางชุมชนได้จัดกิจกรรม “กาดฉำฉา” ตลาดใต้ต้นฉำฉา เดินต๋อนยอน ออนกราฟฟิคสตรีท เป็นถนนสายวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจ ตลาดจำหน่ายงานทำมือ งานหัตถกรรมหลากหลาย อาหาร และ

เครื่องดื่ม มีดนตรีโฟล์คของ โดยแต่ละร้านจะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป จึงทำให้มีผู้คนเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามผลของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนั้นนอกจากการพัฒนาเศรษฐกิจภายในชุมชนที่ดีขึ้นก็ก่อให้เกิดผลที่กระทบด้านการใช้ชีวิตของคนในชุมชนส่งผลต่อความสุขใน

ชีวิตประจำวันที่ถูกรบกวนจากการมาเยือนของนักท่องเที่ยว อาทิ เช่น การจราจรที่ติดขัด วิถีชีวิตภายในชุมชนที่เปลี่ยนไป ปัญหาผลประโยชน์ร่วมกันภายในชุมชน รวมถึงปัญหานโยบายและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น คณะผู้เขียนเห็นว่าชุมชนโหล่งฮิมคาวต้องมีการหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่างมิติต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันจะเป็นองค์ประกอบที่จะรวมกันหรือองค์รวมในการทำให้ชีวิตมนุษย์สามารถอยู่ดีมีสุขได้ ทั้งสำหรับคนในรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นอนาคตทั้งนี้เพื่ออนุรักษ์รากเหง้าของวิถีชีวิตดั้งเดิมและเพื่อนำศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนชุมชน มาพัฒนาเป็นสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่มีทั้งมูลค่าและคุณค่าเพื่อนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ชุมชนโหล่งฮิมคาว หรือ ชุมชนย่านริมแม่น้ำคาว เป็นชุมชนเล็กๆ หลังวัดสี่มาราม ติดแม่น้ำคาว ที่บ้านมอญ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนสร้างสรรค์ ที่มีสินค้าท้องถิ่นหลากหลายรูปแบบ ทั้งสินค้าทำมือ หัตถกรรม ผสมผสานกับภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ที่มีความละเอียดประณีต มีอัตลักษณ์ความเป็นล้านนา มีเอกลักษณ์โดดเด่นเรื่องการผลิตฝ้าย เสื้อผ้าพื้นเมือง ที่ผลิตจากผ้าฝ้าย ทอเป็นลวดลายสวยงาม รวมถึงงานกราฟต์ดีไซด์สุดเก๋ หรือของบางชิ้นยังมีเอกลักษณ์เฉพาะจนกล่าวได้ว่ามีแค่ชิ้นเดียวในโลก ที่สำคัญแต่ละร้านก็ยังมีกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว ได้มาลงมือทำงานฝีมือเป็นของตนเองแบบไม่เหมือนใครอีกด้วย และมีการจัดทำกิจกรรม workshop ที่เกี่ยวกับการ Recycle เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นประโยชน์จากการรักษาสิ่งแวดล้อมและการนำวัสดุเหลือใช้มาสร้างมูลค่าเพิ่ม มีการรณรงค์กิจกรรมลดขยะ พลาสติก โฟม โดยจะให้ร้านค้าทุกร้านใช้วัสดุที่ใช้จากธรรมชาติ สมาชิกทุกคนมีความรักธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ที่ได้ทำการตกลงร่วมกันว่าจะปลูกต้นไม้สร้างพื้นที่สีเขียว สร้างบ้านอาศัยในแบบล้านนา หรือล้านนาร่วมสมัย สมาชิกแต่ละครอบครัวมีงานหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา และมีการออกแบบดีไซด์ให้มีความร่วมสมัยอยู่แล้ว และต่อยอดแนวความคิดที่จะพัฒนาให้ชุมชนโหล่งฮิมคาวเป็นชุมชนศิลปะหัตถกรรม มีวิถี

อยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิถีการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล พร้อมกับยินดีต้อนรับผู้มาเยี่ยมชมเยียมเยือนแบบญาติมิตรในแบบชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมสมัย เป็นชุมชนในประเทศไทยแห่งหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเล็ก ๆ แห่งนี้ให้เป็นที่รู้จัก เป็นที่นิยมของกลุ่มนักท่องเที่ยว และเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดความความสัมพันธ์ที่กลมเกลียวแน่นแฟ้นของคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยว และท้ายที่สุดทำให้เกิดการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตพื้นบ้าน เกิดจิตสำนึกเกิดความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น การฟื้นฟูอนุรักษ์ รักษา และสร้างสมดุลให้แก่ชุมชนทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ ด้านสังคมด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อมโดยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถูกนำมาเพิ่มมูลค่า สร้างความเข้มแข็งและรายได้ให้แก่ชุมชนในรูปแบบการท่องเที่ยว (ชนิษฐา ใจเป็ง, 2563) สอดคล้องกับ ธนาวดี ปิ่นประชาพันธ์ (2564) ที่พบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นสำหรับชุมชนโตะบาทลิวและชุมชนสังกาอู่เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมลงมือทำและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกับคนในชุมชนได้ ทั้งนี้กิจกรรมทั้งหมดได้ถูกพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของหลักการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หรือ Creative Tourism The 3S Principles (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration Public Organization, 2020) ด้วยการสืบค้น ร้อยเรียง และออกแบบกิจกรรมจากทุนวัฒนธรรมที่มีในท้องถิ่น พร้อมนำเสนอกิจกรรมอย่างน่าสนใจ (Stories) จากนั้นจึงเพิ่มเติมอรรถรส (Senses) ลงในกิจกรรมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถลงมือทำกับเจ้าบ้านผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 รวมถึงเสริมลีลา (Sophistication) ในการออกแบบกิจกรรมให้โดดเด่น และดำเนินไปได้อย่างลื่นไหล (ธนาวดี ปิ่นประชาพันธ์, ชมพูนุท ภาณุภาส และ จุฑาธิปต์ จันทรเอยัด, 2565)

ชุมชนโหล่งอิมคาว เป็นอีกหนึ่งชุมชนที่มีการบริหารจัดการชุมชนที่ดี คนในชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นปึกแผ่น มีศักยภาพในการพึ่งตนเองและการเรียนรู้ในระดับสูง มีองค์กรในชุมชน กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาคีเครือข่ายการพัฒนาที่เข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งมีความสามัคคี เอื้ออาทร อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และดำรงไว้ซึ่งคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไว้อย่างถักถัก (กฤษณ อร่ามศรี, จันทรธิมา สมศักดิ์, ฌัชชา วีรวัฒนโยธิน และ อำพร กันทา, 2563: 646) แต่ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการให้

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแก่ชุมชน ควรมีการส่งเสริมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพใหม่ ๆ ให้กับชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ และเป็น การเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน และควรที่จะมีแผนในการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมให้แก่ชุมชน อย่างทั่วถึง โดยไม่กระจุกตัวอยู่กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้ชุมชนโหล่งฮิมควาเกิดการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ดังเช่น พยอม ธรรมบุตร (2562) ที่ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบของสินค้าและบริการของธุรกิจท่องเที่ยวสร้างสรรค์จะแตกต่างจาก รูปแบบของสินค้าและบริการของการท่องเที่ยววัฒนธรรมแบบขนบนิยมวัตถุที่ทำอยู่ (Conventional Tourism) ประการแรก การท่องเที่ยวทั้ง 2 รูปแบบนั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ทรัพยากรคนละชุด การท่องเที่ยววัฒนธรรมแบบดั้งเดิมใช้อาคาร สถานที่ ที่มีชื่อเสียง มหกรรม ที่ยิ่งใหญ่ ต้องมีโบราณสถาน วัด วัง ต้องมีวิถีชีวิตที่คึกคักในเมืองใหญ่ เช่น Night Market Street Food และมักจะตีกรอบว่าเป็นการท่องเที่ยวในประเทศและเมืองใหญ่ที่มีชื่อเสียงทั่วโลก เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ สเปน ฯลฯ ในทางตรงกันข้าม Creative Tourism จะให้ ความสำคัญกับการมีโอกาสได้เรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเชิงสร้างสรรค์จนได้รับ ประสบการณ์ใหม่เพื่อเติมเต็มชีวิต Creative Tourism ไม่ได้ต้องการอาคาร วัด วัง อนุสาวรีย์ ใหญ่โต มรดกโลกของยูเนสโก มหกรรม กีฬา ดนตรี ระดับโลก พื้นที่ของธุรกิจท่องเที่ยว สร้างสรรค์คือพื้นที่ใดๆในประเทศเล็กๆใดๆในทั่วทุกมุมโลก ชุมชนทุกชุมชนมีศักยภาพในการ พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและเพื่อกระจายรายได้ตลอดจน เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่ากับเพื่อนมนุษย์โดยผ่านการทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). สถานการณ์การท่องเที่ยวปี 2561 และแนวโน้มปี 2562. เ รี ย ก ไ ช้ เ มี อ 15 พ ฤ ช ภา ค ม 2566
https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11273.

- กฤษณ อร่ามศรี, จันทร์ธิมา สมศักดิ์, ณัชชา วีรพัฒน์โยธิน และ อำพร กันทา. (2563). ความสุขของการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านมอญ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการพัฒนารวมชนและคุณภาพชีวิต, 8(3), 640 – 648
- จุฑามาศ คงสวัสดิ์. (2550). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนิษฐา ใจเป็ง. (2563). ตีพิมพ์ แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ทุนทางสังคม : กรณีศึกษาชุมชนนครชุมกำแพงเพชร. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 30(1), 26-38
- ชนัญ วงษ์วิภาค. (2559). การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว หน่วยที่ 13. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- ธนาวัต ปิ่นประชานันท์, ชมพูนุท ภาณุภาส และจุฑาธิปต์ จันทร์เอียด 2022 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อูร์กลาโวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่. วารสารศิลปการจัดการ, 6(3), 1348-1368.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: เพรสแอนด์ ดีไซน์.
- พยอม ธรรมบุตร. (2560). เอกสารประกอบการเรียนการสอนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พยอม ธรรมบุตร. (2562). แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทย แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 13(3), 65-75
- พวิสส์ อัครพัฒน์กำชัย และคณะ.(2566) การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวสัมผัสเสน่ห์วิถีชีวิตเมืองกรุงเก่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วารสารรัชต์ภาคย์, 17(50), 92-104

- ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคณะ. (2553). รายงานการวิจัยเรื่องระบบนวัตกรรมรายสาขาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานความรู้และเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายด้านการศึกษามหาภาค สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ภุริวัจน์ เดชอุ่ม. 2556. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติสำหรับประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย 33(2), 329-364
- รุ่งรติศ เมืองสือ และพะยอม ธรรมบุตร. (2560). แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น, 11(2), 162-181.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อรอุมา เตพละสกุล และนาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท. (2555). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : การรับรู้ของนักท่องเที่ยวความ พร้อมของเจ้าของกิจกรรม และความเป็นไปได้ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 30 พฤษภาคม 2566 จาก <http://www.dasta.or.th>.
- อารีย์ นัยพินิจ. (2557). “การปรับตัวภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์.” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 7,(1).
- อภิรัตน์ จันตะนี. (2550). สถิติและการวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Breugel, V. L. (2013). Community-based tourism: Local Participation and Perceived Impacts a Comparative Study between Two-Communities in Thailand. (Master Social and Cultural Science). Radboud University Nijmegen, Netherlands. Available from www.ru.nl/nisco/thesis-msc-students

Designated Areas for Sustainable Tourism Administration Public Organization.

(2020). Community based tourism development criteria. Designated Areas for Sustainable Tourism Administration Public Organization.

Richards, G. (2005). "Creativity: A new strategic resource for tourism?." In Tourism, E.(ed) Investigation a strategic tourism, 107-122. Madrid: Thomson.

Russo, P. (2002). "The vicious circle of tourism development in heritage cities." *Annals of Tourism Research* 29, 1: 165-182.

Richards, G., & C. Raymond. (2000). "Creative tourism." *ATLAS News* 23: 16–20

Richards, G. (2010). "Creative Tourism and Local Development." In: Wurzburguer, R. et al, (eds.) *Creative Tourism. A Global Conversation, How to Provide Unique creative experiences for Travelers Worldwide* Sunstone Press, Santa Fe, New Mexico, 78-90.

Suttipisan, S. (2013). Adaptive Uses of Local Textiles for Creative Tourism Product Development in Thailand. *International Journal of Cultural and Tourism Research*, 6(1), 47-55.